

quam habet originem aliquam a jure divino, et ideo non est apta comparatio, quæ fit ad dignitatem apostolatus; nam illa fuit dignitas universalis jurisdictionis respectu totius Ecclesiæ, et ab ipso jure divino fuit determinata ad illum gradum perfectionis. Episcopalis autem dignitas quoad jurisdictionem non est ita de jure divino, nec habet ab illo certum modum potestatis, et consequenter nec institutionem, sed solum generale præceptum instituendi et conferendi illam; et hoc modo sufficienter explicantur verba Pauli: *In quo vos Spiritus Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei*; eo vel maxime quod etiam reges dicuntur regnare per Deum, et habere potestatem a Deo, etiamsi per homines immediate illis collata sint regna: ita ergo licet Episcopi constituantur a Petro, verissime dicitur positos esse a Spiritu Sancto ad regendam Ecclesiam, quia hæc est voluntas Spiritus Sancti, et non sine ipsius inspiratione et cooperatione fit. Reliqua quæ ibi adduntur jam sunt expedita.

24. Ad tertium ex usu, respondetur, post Apostolos semper fuisse Episcopos creatos per homines, et non immediate a Christo, et accepisse suam potestatem mediante Pontifice summo aliquo modo, licet non semper fuerit idem modus servatus; nam in principio nascentis Ecclesiæ, licet Petrus sua auctoritate quam plurimos episcopatus erexerit, ut late refert Baron., ann. 44, n. 11, 27, et sæpe aliis locis, tamen etiam alii Apostoli per potestatem sibi a Christo concessam Ecclesias erigebant, et Episcopos in eis constituiebant, ut de Paulo dictum est, et de se ipse testatur, et de Joanne Evangelista ait Hieron. de Scriptor. Eccles.: *Totas Asiæ fundavit, rexitque Ecclesias*; et Tertulian., lib. 4 contra Marcionem: *Habemus (inquit) Joannis alumnas Ecclesias: nam etsi Marcion Apocalypsim ejus respuit, ordo tamen Episcoporum ad originem recenset, in Joannem stabit auctorem*; et de aliis similiter est notum, ac necessarium.

25. *Ordo hierarchicus totus a Petro dependens.*—Nihilominus vero credendum est omnes Episcopos ab Apostolis creatos habuisse successores, media Petri auctoritate, mediate, vel immediate; nam ordo hierarchicus Episcoporum, Archiepiscoporum et Patriarcharum a principio Ecclesiæ incepit, et quia in Ecclesia perpetuo erat duraturus, non sine auctoritate Petri institutus est, ut alibi, Deo dante, latius dicemus; tunc ergo in Asia, et aliis regionibus remotioribus per electionem aliquam usu, et tacito consensu romani Pontificis fiebant Epis-

copi et superiores Prælati, et fortasse Archiepiscopi confirmabant Episcopos, in Oriente et regionibus remotis, Patriarchæ autem Archiepiscopi; ipsi vero Patriarchæ a principio fuerunt per Petrum instituti, et postea auctoritate Romanæ Ecclesiæ, vel modo aliquo ab illa præscripto constituiebantur, et ad hunc modum semper potuerunt Episcopi mediate, vel immediate per romanum Pontificem creari; et licet per electionem, vel postulationem cleri aut populi fierent, potestas ipsa semper dabatur auctoritate capituli, vel per se, vel per alios operantes, quod usque hodie servatur in Ecclesia Catholica, semperque servatum fuisse credendum est; nam, ut ait Irenæus lib. 3, c. 3: *Ad Romanam Ecclesiam propter principalitatem necesse est omnes convenire Ecclesias, hoc est, omnes undique fideles*; quod, licet maxime de doctrina fidei verum sit, tamen etiam locum habet in his omnibus quæ ad universale regimen, et gravioris ejus actus pertinent, inter quos computatur creatio Episcoporum, ut tradit Gregor. in cap. *Præceptum*, dist. 12, et ibi Glossa et alii notant, et sumitur ex cap. *Antiquis*, 9, q. 3, quod sumptum est ex Epistola Athanasii ad Felicem Papam: unde etiam notat Glossa in cap. *Quanquam*, de Elect., in 6, quod de jure antiquo et dispositione Ecclesiæ potestas conferendi episcopatum pertinet ad Papam, et notat Panormit. in cap. *Verum*, de Foro compet., n. 11.

26. Atque hinc tandem explicata et confirmata manet ultima pars assertionis, in qua dicebamus potestatem hanc Episcoporum originem habere a jure divino, et præceptum Christi est, ut Ecclesia per Episcopos gubernetur, et quod a Papa vocentur in partem sollicitudinis, licet modus, determinatio, et collatio potestatis per arbitrium et prudens iudicium Pontificum facta sit, et augeri, vel limitari possit; ut autem hæc omnia clariora fiant, et ad omnes singulares personas, quæ leges ecclesiasticas ferre possunt melius applicentur, nonnulla peculiariter dubia in sequenti capite proponemus, et exponemus.

CAPUT V.

DECIDUNTUR NONNULLA DUBIA, QUIBUS DOCTRINA SUPERIORIS CAPITIS MAGIS EXPLICATUR.

1. *Dubium primum.*—*Episcopos non posse aliquid statuere contra jus commune vel circa ea quæ Papa sibi specialiter reservavit.*—*Circa quæ non potest statuere Episcopus.*—*Circa quæ*

potest statuere Episcopus.—Primum dubium est, utrum Episcopus possit condere leges sine voluntate Papæ, et quæ regula in hac materia servanda sit, videlicet, an possit Episcopus quicquid ei non prohibetur, vel solum quod ei conceditur. In quo primo dicendum est Episcopos non posse leges ferre in rebus quas Papa sibi specialiter reservavit, illis videlicet aliquo modo repugnantes. Hoc est certissimum ex subordinatione debita; habeturque in cap. 1 de *Translat. Episcop.*, et cap. 1 et 2, de *Reliquiis et venerat. Sanctorum*, et cap. ultim. de *Religiosis domibus*; unde secundo certum est non posse aliquid statuere contra jus commune, quia eo ipso repugnarent voluntati superioris, sumitur ex cap. secundo de *Locato*. Tertio, addendum in gravioribus causis nihil posse statuere, quia per generalem regulam sedi apostolicæ sunt reservatæ. Notat Glossa in cap. secundo de *Majorit. et obedient.*; item Glossa in cap. 2, § *Porro*, dist. 3, et 18 dist., in principio; Abbas in cap. ult. de *Offic. legati*, n. 5; et sumitur ex cap. *Præceptis*, dist. 12, et cap. *Multis*, dist. 17; et cap. *Majores*, de *Baptismo*. Probatur etiam ex generali principio, sub generali concessione non venire ea quæ in specie non essent verisimiliter concedenda, cap. ultim. de *Officio vicarii*, in 6, et optime ad rem præsentem in cap. *Quod translationem*, ubi adnotant Panormitan. et alii, et Bartol. in l. *Omnes populi*, ff. de *Justitia et jure*, n. 26. Dicuntur vero esse graviora quæ ad novam fidei declarationem vel promulgationem pertinent, vel quæ concernunt statum universalis Ecclesiæ, ut, verbi gratia, continentia Sacerdotum, aut quæ repugnant privilegiis, vel consuetudinibus universalibus, juxta cap. *Cum dilectus*, de *Consuetud.*; ubi Glossa verbo *Constitutus*. Item unam Ecclesiam alteri subjicere, aut duos episcopatus in unum, vel unum in duos dividere, ut dicitur in dicto cap. *Quod translationem*; et simile esset quadragesimale jejunium mutare, vel quid simile. Extra alios vero casus pro generali regula habendum est, Episcopum non egere positiva approbatione, confirmatione, aut concessione Papæ, ut possit statura condere de se firma, ac perpetua, quia hoc convenit illi jure ordinario, 2 de *Majorit. et obedient.*, capitulo secundo, de *Constitut.* in 6, et ex perpetua consuetudine, traditione Ecclesiæ, neque est ulla ratio ad limitandam hanc Episcopi potestatem.

2. Secundum dubium est, utrum Episcopus possit sine consilio, vel consensu capituli, aut cleri, statuta efficere. Aliqui enim id affirmant

ex Glossa in cap. *Si quis*, de *Majoritate et obedient.*; sed illa Glossa id non dicit, sed solum ait posse Episcopos constitutiones facere; unde Panormitan. cap. ult. de *Offic. legati*, absolute id negat, citatque Joann. Andr., et id colligit ex cap. *Novit* et cap. *Quanto*, de *His quæ fiunt a Prælato sine consensu Capituli*; quæ jura non loquuntur de statutis, sed de objectionibus bonorum Ecclesiæ, et aliis similibus negotiis, quæ ab Episcopo sine Capitulo facienda non sunt: unde dicendum puto eandem fere regulam hic esse servandam, quæ in proximo antecedenti puncto posita est; nam regulariter Episcopus non pendet in ferendis legibus a Capitulo, quia non habet ab illo potestatem, sed a Papa, a quo in suo gradu constitutus est princeps habens regimen monarchicum, quia hoc erat magis consentaneum divino juri. Item, quia nullo jure adhibetur hæc limitatio potestatis episcopalis, nec talis dependentia Prælati a subditis in legibus ferendis sequitur ex principiis naturalibus: ergo non est pro generali regula constituenda; solum ergo dici potest esse necessarium consilium, vel consensum cleri, aut etiam populi in casibus a jure expressis, vel in his rebus quæ specialem rationem, vel necessitatem præ se ferunt. Exemplum prioris partis habetur in cap. ult. de *Ferriis*, et de illo late dixi in tom. 1 de *Religione*, tractat. 2, lib. 2, cap. 11, a num. 7. Exempla alterius partis sunt, si leges Episcopi disponant de rebus quæ possunt cedere in præjudicium Capituli, aut cleri, proportionem servata, ut si sint contra privilegium a superiore illis concessum, vel contra præscriptam consuetudinem; et hoc ad summum potest colligi per argumentum a simili ex dictis capitibus *Novit* et cap. *Quanto*, et magis ex cap. *Vestra*, de *Locato*; et est hæc communis sententia. Felinus capit. *Cum omnes*, de *Constitut.* n. 11, et Archid. ex textu ibi cap. de *Consecrat.*, distinct. 3.

3. *Idem posse Archiepiscopos in suis particularibus diocesis quod Episcopi in suis.*—Tertium dubium est, quid dicendum sit de superioribus Prælati, ut sunt Archiepiscopi, Primates, seu Patriarchæ. De quibus imprimis certum est, jure communi idem posse in suis particularibus diocesis quod Episcopus, quia illarum Episcopi sunt. Deinde dicendum est nihil amplius, vel infra, vel extra illas posse, nisi speciali jure, aut prescripta consuetudine, vel privilegio eis consensus sit. Ita sumitur ex cap. 4 usque ad cap. *Conquestus*, 9, q. 3, et cap. *Duo simul*, de *Offic. ordinarii*. Ratio

antem est, quia hæ dignitates, quatenus superiores Episcopis sunt, omnino sunt de jure humano ecclesiastico, et ideo nihil ratione illarum fieri potest, nisi quod specialiter concessum est, præsertim cum ita sit in dictis juribus declaratum; unde quod ait Glossa in principio distinctione 18, verbo *Constituendum*, scilicet, Episcopum posse concedere canones episcopales, et Archiepiscopum provinciales, intelligendum est de Archiepiscopo cum concilio provinciali, alias juri repugnaret, ut constat ex juribus citatis, præsertim ex cap. *Nullus Primas*, 9, quæst. 3. Ideoque æquiparatio illa Archiepiscopi cum Episcopo non est commoda, etiam respective, nam Episcopus solus potest facere canones episcopales, non sic Archiepiscopus provinciales.

4. *Cardinales posse ferre leges solum in Ecclesiis suorum titulorum.* — *Legatum summi Pontificis habere potestatem ferendi leges in sua provincia.* — Atque ex his facile intelligi seu expediri potest quartum dubium, scilicet, quam potestatem habeant ad condendas leges Cardinales, Abbates exempti habentes jurisdictionem episcopalem, vel alii similes Prælati, aut etiam Legatus Pontificis. Primo enim de Cardinalibus dicendum est, per se, et ratione suæ dignitatis solum posse leges ferre in Ecclesiis suorum titulorum. Probatur, quia tantum in illis habent jurisdictionem episcopalem, ut aperte sumitur ex capit. *His quæ*, de Majoritate et obedient., et capit. *Querelam*, de Elect., ubi id notat Panormit. citans Joann. Andr. et alios, et Hieron. Manfred. tractat. de Cardinalib., decis. 134. Secundo, dicendum est inferiores Prælatos, licet Cardinales non sint, si habent jurisdictionem episcopalem, posse jure communi in suis quasi diocesis leges ferre, nisi eis sit specialiter prohibitum, aut ex consuetudine, vel peculiari institutione requirente communitatis vel capituli consensum, quod tam ad regulares quam ad seculares extendi potest. Ratio est, quia hæc potestas est jurisdictionis, et per se, et jure ordinario est conjuncta cum jurisdictione episcopali. Tertio, idem dicendum est de Legato summi Pontificis; habet enim potestatem condendi leges in sua provincia, quæ durent, etiam finito munere ejus, donec revocentur, vel a Papa, vel ab alio habente æqualem potestatem. Ita declaratur in capit. ult. de Offic. legati, ubi Panormitan. et alii, Sylvester verb. *Lex*, n. 4. Ratio est, quia hoc munus ita institutum est a summis Pontificibus, et quia illi Legati habent jurisdictionem plus quam episcopalem et ordi-

nariam, ut patet ex toto titulo de Officio legati.

5. *Nullum præter dictos habere potestatem condendi leges canonicas.* — Ultimo dicendum est nullam aliam personam singularem, præter numeratas, habere in Ecclesia potestatem ferendi leges canonicas, quia nullibi concessa legitur, neque cum aliquo alio munere conjuncta est. Et ratio reddi potest, quia (ut supra dixi) potestas legislativa in qualibet republica de se est suprema; in inferioribus autem solum esse potest quatenus a supremo principe communicatur; non solet autem communicari, nisi magis principalibus et habentibus superiorem valde gubernationem, et ideo in Ecclesia jure ordinario hæc potestas non est conjuncta, nisi cum principali jurisdictione, qualis in Ecclesia est episcopalis, et non inferior.

6. Quinto, dubitari hic solet an sententiæ sanctorum Patrum, præsertim illæ quæ in decreto habentur, vim legis habeant: ratio dubitandi est, quia in Decreto Gratiani ut tales inferuntur, et ita communiter ut canones citantur. Imo Glossa in capit. *Noli*, dist. 9, verb. *In istis*, generaliter dixit sententias Patrum, quæ probantur a Gelasio dist. 15, cap. 3, esse canonicas usque ad minimum apicem. Sed hoc non habet fundamentum, quia nec Ecclesia hoc sentit, cum Patres non fuerint canonici scriptores, nec infallibilem assistentiam Spiritus Sancti habuerint. Neque in illo textu id dicitur, nisi specialiter de quadam epistola Leonis Papæ, in qua ut Pontifex locutus est: unde per vim exceptionis satis significatur approbationem aliorum operum non esse in eo sensu factam, sed solum ut de gravissima humana auctoritate illorum Patrum constaret. Quod ergo ad præsens spectat, dicendum est sententiæ seu dicta Sanctorum, per se, et quatenus nituntur auctoritate eorum, non habere vim legis, ut notat Glossa dist. 20, in princip., et sumitur ex tota illa distinctione. Et ratio est, quia lex non est actus doctrinæ tantum, sed potestatis; sancti autem Patres non habebant potestatem hanc, neque etiam hac intentione talia scripta tradebant. Lege Panormitan., Decium et Felin., c. *Ne imitari*, de Constitut. Dixit autem per se, et quatenus eorum auctoritate nituntur, quia interdum ipsi testificantur de præcepto, vel a Christo, vel ab Apostolis tradito, vel Ecclesiæ traditione introducto; et tunc ex illis colligitur præceptum tanquam ex testibus, non tanquam ab auctoribus. Unde, juxta modum quo de re aliqua seu obligatione testificantur, et juxta

CAPUT VI.

QUÆ COMMUNITATES SEU CONGREGATIONES ECCLESIASTICÆ HABEANT POTESTATEM CONDENDI LEGES.

majorem vel minorem consensum Sanctorum inter se, eo majorem vel minorem fidem efficiunt; de qua re vide August. de Ancona, lib. de Potestate Papæ, q. 100, et Canum, lib. 7 de Locis, cap. 3.

7. *Dicta Patrum non accipere vim legis eo quod a Gratiano in suo Decreto sint inserta, nisi ab aliquo Pontifice fuerint canonizata.* — Addo præterea sententias Patrum non accipere vim legis, eo quod a Gratiano in suo Decreto insertæ sint, nisi ab aliquo Pontifice fuerint canonizata, ut inter Decretales aliquando inveniuntur: ratio est, quia nec Gratianus habuit potestatem dandi vim legum, neque Pontifex aliquis pro legibus approbavit omnia quæ in illo Decreto continentur; quamvis aliqui canonistæ oppositum sentiant, quos refert et sequi videtur Felinus in cap. 2 de Rescript., n. 45. Sed revera non habent firmum fundamentum; nam consuetudo, quam allegant, non est in eo sensu (juxta conceptum communem sapientum) introducta. Et ita sentiunt plures alii canonistæ, quos idem Felinus refert et Decius ibid., n. 15. Idemque dicendum est de aliquibus legibus civilibus, quas in suo Decreto Gratianus posuit, quia non eo ipso habent vim legis canonicæ, nisi ab aliquo Pontifice sint canonizata, propter eandem rationem; ut sentit Glossa in c. 1 de Rebus Ecclesiæ non alienandis, in 6, verb. *Tractatus*, et videtur supponere Navar. de Reditib. Eccles., q. 3, mon. 17, n. 5.

8. Denique, obiter addo nonnulla referri a Gratiano quæ in Conciliis, vel Patribus, quibus ipse ea tribuit, non inveniuntur, de quibus merito dubitari potest an habeant vim legis. Nam aliqui putant omnino esse credendum Gratiano, quia jura auctoritatem illi tribuere videntur, juxta Decium et Felinum supra, cum Panormit., c. 2 citato de Rescriptis. Verumtamen, licet illa sit aliqua præsumptio, non tamen sufficiens ut inducat legis auctoritatem, et sufficientem propositionem. Quia Gratianus (verisimile est) non omnia sumpsit ex propriis originalibus, sed multa ex antiquioribus decretis, seu collectoribus, et ita facile potuit deceptio et mutatio fieri, præsertim in nominibus auctorum. Item in Decreto Gregoriano multa emendata sunt. Quapropter consulenda semper sunt originalia: quando vero hæc non inveniuntur, inspiciendum est an talia decreta usu saltem et consuetudine sint recepta, vel in aliis certioribus decretis confirmata, alioqui ad jus constituendum non sufficient.

1. *De concilio simpliciter spectato.* — Primum locum inter has communitates seu congregationes habet generale concilium, quod tribus modis considerari potest: primo, ut summum Pontificem personaliter habeat præsentem, cujus auctoritate et congregatum sit et procedat; secundo, quod habeat auctoritatem Papæ per Legatos præsentem, non tamen personam; tertio, ut omnino sine Pontifice sit. De primo, res est per se nota, quia si solus Papa potest ferre leges pro universa Ecclesia, a fortiori poterit simul cum concilio generali; et hujus rei exemplum habemus Actor. 15, ut supra notavimus. De secundo etiam concilio, si a Papa postea confirmatum sit, est etiam manifestum habere eandem potestatem, propter eandem rationem, et hujus rei exemplum habemus fere in omnibus conciliis generalibus extra urbem factis, et maxime in Tridentino.

2. *Leges conciliorum non obligare sine confirmatione Papæ patet traditione.* — *Concilium congregatum sub obedientia Papæ non habet immediate jure divino jurisdictionem in totam Ecclesiam.* — Difficultas autem est an hoc concilium habeat potestatem obligandi per suas leges, priusquam a Papa confirmetur. Aliqui auctores affirmant, significat Victor. in relect. 2 de Potestate Papæ, quæst. 1, n. 6; et Sot. in 4, dist. 20, q. 1, art. 4, ad 2. Suaderi potest, quia concilium illud habet infallibilem auctoritatem; ergo et supremam potestatem. Item quia alias superflue convocaretur ad leges condendas, quia tandem solus Pontifex illas conderet. Verior tamen sententia est, illas leges non obligare sine confirmatione Papæ. Ita Cajetanus opusc. de Comparatione Papæ et concil., lib. 2 de Summæ, c. 71; Navar., lib. 1 Consil., tit. de Constit., consil. 1, n. 4. Quod sufficienter probatur perpetua traditione et observatione conciliorum generalium; semper enim confirmationem a Pontifice postularunt, et antea non censebantur habere vim obligandi suis legibus, nec universe in Ecclesia recipiebantur. Quod si aliquando provincia vel Ecclesia aliqua particularis ante confirmationem admittit talem legem, id facit vel sponte, vel ex particulari præcepto suorum Præ-